

Advies gemengde werkgroep
Hoge Raad van geneesheren-specialisten en van huisartsen
d.d. 26.02.215
Specifieke erkenningscriteria van geneesheren-specialisten, stagemeeesters en –diensten
voor de discipline kinder nefrologie (niveau 3)

I. SITUERING

Bestaande wetgeving

Reeds gedurende 15-20 jaar proberen de kinderartsen met een specifieke subdiscipline een erkenning te verkrijgen in België. Behalve voor kinderneurologie, neonatologie en recent hematologie botste dit steeds op weerstand. In de Hoge Raad werd het principe van subdisciplines binnen de kindergeneeskunde, met name in de kindergastro-enterologie, hepatologie en nutritie, in de kinderpneumologie, kindercardiologie, kinder nefrologie en kinderendocrinologie in de werkgroep “Titels” en nadien in de plenaire vergadering goedgekeurd op 08/09/11, maar werd er geen politieke wil gevonden om dit in wetteksten om te zetten. De vraag ging telkens uit van zowel de Belgische Academie Kindergeneeskunde, het college pediatrie, de erkenningscommissies pediatrie en de diverse pediatrie subspecialistische wetenschappelijke verenigingen. Het is de bekommernis van alle bovenvermelde organisaties dat de subspecialistische opleiding gestoeld is op een goede basiskennis van de algemene pediatrie zodat de holistische visie op het kind bewaard wordt en dat de “subspecialisten” ook kunnen ingeschakeld worden in de algemene wachten kindergeneeskunde, zodat de toelatingsvoorwaarde een niveau 2 beroepstitel pediatrie is.

1

Buitenlandse voorbeelden erkenningscriteria voor de discipline:

Kidner nefrologie is een volwaardig deelgebied binnen de kindergeneeskunde en vereist een specifieke gespecialiseerde aanpak. Binnen het kader van de Europese Academie van Kindergeneeskunde (EAP) heeft de Europese vereniging voor kinderneurologie (ESPN) opleidings- en erkenningscriteria opgesteld. De uitgewerkte criteria voor België zijn hierop geïnspireerd. Daarnaast hebben wij rekening gehouden met de opleidingseisen in de individuele Europese landen en in de Verenigde Staten (opgesteld door American Academy of Pediatrics). In verschillende Europese landen bestaat er al een erkenning voor deze discipline.

II. VISIETEKST

II.1. Omgevingsfactoren

Kinderen hebben net als volwassenen recht op een kwaliteitsvolle subspecialistische zorg.

In het zorgprogramma pediatrie wordt er verwezen naar verschillende subspecialiteiten, zonder dat deze een wettelijke basis hebben.

Er bestaat reeds een erkenning voor een bijzondere bekwaamheid in de neonatologie, de kinderneurologie en kinderhemato-oncologie.

Andere evoluties maken de erkenning van kindernefrologie onvermijdelijk:

- De snelle ontwikkelingen in dit domein.
- De optimalisatie en regularisatie van een feitelijk bestaande situatie in zowel universitaire als regionale centra.
- De ontwikkelingen in het buitenland.
- De vooruitgang van het wetenschappelijk onderzoek in dit domein.
- De noodzaak tot verdere precisering van specifieke opvang van deze problematiek bij pediatrie patiënten (guidelines, preventie), de praktische opleiding hierin en het ondersteunen van de algemene kindergeneeskunde.
- De afbakening van het domein tov andere specialismen.
- De complexiteit en specificiteit van de aanpak van kinderen met geavanceerde technologieën.

 2

De huidige reglementatie binnen de gezondheidszorg leidt tot problemen in geval van een aanvraag voor terugbetaling van geneesmiddelen en van technische prestaties, uitgevoerd door artsen met een bijzondere competentie die nog niet erkend is.

II.2. Aanpak

Reeds gedurende 15-20 jaar proberen de pediatrie subdisciplines erkenning te verkrijgen in België. Er was hierover reeds correspondentie met de Hoge Raad in 2005 en 2008. In 2011 werd de vraag naar erkenning van pediatrie subdisciplines nogmaals voorgelegd aan de Hoge Raad, ondersteund door de Belgische Academie Kindergeneeskunde, College pediatrie en erkenningscommissies pediatrie, en uiteindelijk goedgekeurd in de algemene vergadering van de Hoge Raad op 08/09/11. In de vorige legislatuur was de verdere wettelijke uitwerking van de subdisciplines onbespreekbaar. In het kader van een goede kwaliteitscontrole en een differentiatie van zorg is het evenwel onontbeerlijk om dit dossier terug ter sprake te brengen.

III. DEMOGRAFISCHE GEGEVENS – vraag en aanbod

De vraag aan subspecialisatie werd reeds verwoord onder II.1.

Momenteel fungeren reeds heel wat kinderartsen die een specifieke opleiding in de kinder nefrologie gehad hebben, als “kindernefroloog”, zonder dat zijn hiervoor de wettelijke erkenning hebben. Er bestaat ook een wetenschappelijke vereniging van Belgische kinder nefrologen (Belgian Society of Pediatric Nephrology). Momenteel zijn er 30 actieve leden binnen de Belgian Society of Pediatric Nephrology.

IV. DEFINITIE(s) en SCOPE van de discipline:
--

Kindernefrologie is bijzondere bekwaamheid - niveau 3 – na een opleiding algemene kindergeneeskunde, die zich specifiek concentreert op de complexere aandoeningen van nier en urinewegen, en nierfunctievervanging van de pasgeborene, de zuigeling, het kind en de adolescent tussen 0 en 16 met een transitiezone tussen 16 en 18 jaar.

- i. Doel van de opleiding: Behalen van een bijkomende kwalificatie in het domein van de kinder nefrologie met het behalen van de titel: “kinderarts met bijzondere bekwaamheid in de kinder nefrologie” (titel 3), steeds in aansluiting op een basisopleiding in de algemene kindergeneeskunde (titel 2).. Het vormen van kinder nefrologen heeft als doel optimale zorg voor kinderen met nierziekte, hypertensie en afwijkingen aan de urinewegen te geven, inclusief nierfunctievervanging, in overleg en nauwe samenwerking met paramedici, met huisartsen, met algemene kinderartsen en andere specialistische disciplines.
- ii. Kennis en inzicht verwerven omtrent de bouw, ontwikkeling, functie en fysiologie van de nieren en het urogenitaal systeem van kind tot adolescent, alsmede in de relevante biochemische, metabole en farmacologische aspecten.
- iii. Kennis en vaardigheid verwerven in de specifieke onderzoeksmethoden van nierfunctie, urinewegen, bloeddruk bij kinderen van 0-18 jaar.
- iv. Kennis en inzicht verwerven betreffende de etiologie en pathogenese alsmede van het beloop, de behandeling (met verwerven van bepaalde therapeutische vaardigheden) en de prognose van alle acute en chronische ziekten van nier en urinewegen bij kinderen, inclusief multi-orgaan aandoeningen waarbij de renale pathologie centraal staat.
- v. Kennis en inzicht verwerven omtrent prevalentie en epidemiologie van ziekten van nier en urinewegen bij kinderen, alsmede het perspectief hiervan op de volwassen leeftijd.
- vi. Inzicht verwerven in de maatschappelijke, psychologische en pedagogische aspecten met betrekking tot de ziekten van de nier, urinewegen en bloeddruk alsmede in de organisatie daarvan.
- vii. Kennis en inzicht verwerven in het domein van de genetica, infectiologie, neurologie, cardiologie, endocrinologie, metabole ziekten, klinische immunologie, systeemlijden, nutritie voor zover van toepassing op de nier en urinewegen, alsmede in de relevante diagnostische en therapeutische methodes.

- viii. Zich door studie en door deelname aan bijeenkomsten met een wetenschappelijk karakter verdiepen in de ontwikkelingen binnen de kindernefrologie .
- ix. Zich bekwamen in wetenschappelijk onderzoek betreffende de kindernefrologie.
- x. Zich bekwamen in didactische vaardigheden ten behoeve van kennisoverdracht aan verschillende doelgroepen.

V. VORMINGS – en ERKENNINGSCRITERIA

V.1. Toelatingsvoorwaarden

De toelatingsvoorwaarde voor een opleiding in de kindernefrologie, is een niveau beroepstitel 2 pediatrie. Eén jaar van deze vorming kan evenwel tijdens de laatste twee jaar van de beroepstitel niveau 2 (pediatrie) gevolgd worden.

V.2. Eindcompetenties (als bijlage)

Te verwerven kennis, inzicht en vaardigheden binnen de kindernefrologie:

Algemene kennis, inzichten en vaardigheden

Kennis, inzicht en vaardigheid verkrijgen in anamnese, lichamelijk onderzoek, diagnostiek, therapeutisch handelen, beloop en prognose van ziekten van nier en urinewegen van kind en adolescent, alsook in die ziekten waarin de nier mede afwijkingen vertoont. Aandacht dient hierbij te worden geschonken aan de behandelingswijzen en voedingsnoden die een optimale groei en ontwikkeling moeten verzekeren.

Organisatie van de opleiding

De opleiding wordt georganiseerd in modules:

Basismodules, verplicht voor elke kandidaat "kinderarts met een bijzondere beroepsbekwaamheid in de kindernefrologie.

Aanvullende modules, facultatief.

Verplichte modules: (opgelegd aan alle kandidaten)

Theoretische modules: algemeen en specifieke aspecten bij nierziekte en urinewegafwijkingen

Embryologie van nier en urinewegen.

Anatomie, anatomopathologie van nier en urinewegen.

Fysiologie en pathofysiologie van de nier en urogenitaal systeem.

Genetica.

Bloedvolume homeostase zowel in normale als pathologische omstandigheden.
 Vocht en electrolietenhuishouding, en zuur base-evenwicht.
 Ca / P en botmetabolisme.
 Immunologie.
 Microbiologie.
 Farmacologie van nier en urinewegaandoeningen.
 Met speciale aandacht voor invloed op nierfunctie, en aanpassen van dosis aan verminderde nierfunctie.
 Leeftijdsgebonden voedingsbehoeften bij kinderen met verminderde nierfunctie.
 Groei , ontwikkeling en sexuele maturatie.
 Statistiek en klinische epidemiologie.
 Ethische aspecten.

Klinische modules: (ambulante + gehospitaliseerde patiënten)

Diagnostische aanpak, preventie en behandeling van patiënten met aandoeningen van nier, urinewegen en stoornissen in de bloeddrukregulatie of elektrolytenhuishouding.
 Aangeboren en verworven afwijkingen van nier en urinewegen, morfologisch en functioneel.
 Neonatale nier en urineweg- aandoeningen.
 Acute en chronische nier en blaasaandoeningen bij jonge en oudere kinderen.
 Met aandacht voor comorbiditeit.
 Acute en chronische infecties.
 Immuunstoornissen leidend tot nierpathologie.
 Toxiciteit op blaas en nieren (medicamenteus en niet medicamenteus).
 Multi-orgaan aandoeningen en metabole ziekten, waarbij de nier en urinewegen in betrokken is.
 Overige ziekten van blaas en urinewegen.
 Hypertensie evaluatie en behandeling.
 Bepaling voedingsstatus en calorische behoeften.
 Ondervoeding en specifieke tekorten.
 Chronisch supportieve therapie.
 Chronische en acute dialyse, zowel peritoneaal dialyse als hemodialyse.
 Niertransplantatie (voorbereiding, transplantatie, en follow-up).

5

Vaardigheden

Klinische en poliklinische behandeling van kinderen met afwijkingen van nier en urinewegen.
 Consulentschapsfunctie kinder nefrologie op andere pediatrie afdelingen.
 Werken in een multidisciplinair team.
 Samen werken met kinderuroloog en internist-nefroloog.
 Actief transitie beleid tussen pediatrie en internistische nefrologie.

Technische modules

Urine microscopie.
 Blaascatheterisatie en punctie.
 Aanleren van zelfcatheterisatie bij de patiënt.
 Bloeddrukmeting, ambulante 24 uur bloeddrukmonitoring.
 Beeldvorming: radiologie, echografie, isotopen.
 Nierbiopsie inclusief anatomopathologie.
 Nierfunctie-testen.

*Niet-invasieve screening van blaasfunctiestoornissen.
 Technische aspecten van orgaanvervangende technieken.
 Chronische hemodialyse en peritoneaal dialyse.
 Acute nierfunctie vervanging (HD, PD, CRRT).
 Andere (o.a. plasmaferese, HDF on line, etc..).
 Met aandacht voor de specifieke pediatrische aspecten.*

Academische modules

*Didactische vaardigheden.
 Wetenschappelijke vorming:
 Minimaal één klinisch-wetenschappelijke publicatie in een peer-reviewed tijdschrift.
 Minimaal één voorstelling (oraal, poster) ivm subdiscipline als eerste auteur op een (inter)nationaal congres.*

Facultatieve modules

*Fundamenteel wetenschappelijk onderzoek
 Zelfstandig uitvoeren van echografie*

De kandidaat heeft diepgaande kennis en kunde van een systeem breed beleid aangaande kwaliteit en veiligheid:

 6

- systeem brede benadering van zorgprocessen
- multi- en interdisciplinaire samenwerking
- patiëntveiligheidscultuur
- opvolging en bewaking van (kritische) zorgprocessen
- analyse en interpretatie van gegevens en het didactisch weergeven ervan
- continu verbeteren aan de hand van kwaliteitscycli (PDCA) met aanpak van kwaliteitsverbetering (planning, uitvoeren en opvolgen)
- organisatie en communicatie rond transities in het zorgtraject van de patiënt binnen en buiten het ziekenhuis
- rapporteren en analyseren van (bijna)incidenten
- concrete toepassingen van de reglementering aangaande patiëntenrechten in de meest brede zin.
- communicatie met zorgverleners en patiënten en familie.

V.3. Duurtijd en fasering van de vorming:

De toelatingsvoorwaarde voor een opleiding in de kinder nefrologie (niveau 3) is een niveau 2 beroepstitel pediatrie. De duur van de opleiding bedraagt twee jaar. Eén jaar van deze vorming kan evenwel tijdens de laatste twee jaar van de beroepstitel niveau 2 (pediatrie) gevolgd worden.

De stagemeeester, erkend in de kinder nefrologie stelt het stageplan op. Iedere stagemeeester stelt - met voldoende aandacht voor de veiligheid van de transitiefases- een schema op met periodieke eindtermen (periodieke competenties, toenemende autonomie) die moeten geëvalueerd worden via een portfolio en behaald worden.

V.4. Behoud van erkenning en re-entry

De aanbevolen bijscholing kan best zowel binnen het domein van de kinder nefrologie als de algemene kindergeneeskunde gevolgd worden, conform de algemene richtlijnen van de Hoge Raad. Minstens de helft van de vereiste bijscholing voor algemene kinderarts moet binnen het domein van de kinder nefrologie gevolgd worden.

VI. STAGEMEESTER / Team

- Cfr ook infra onder stagediensten

 7

VII. STAGEDIENSTEN

De opleiding in de bijzondere bekwaamheid valt onder het ministerieel besluit van 27 mei 2014 over de algemene criteria voor de erkenning van geneesheer-specialisten, stagemeeesters en stagediensten, indien hieronder geen afwijkende voorstellen geformuleerd worden.

1. Om te worden erkend en erkend te blijven moet de stagedienst voor kinder nefrologie voldoen aan de normen van dit besluit.
2. De stagedienst kinder nefrologie en transplantatie is gericht op de diagnose, de multidisciplinaire behandeling, nierfunctievervangende therapie en zo nodig de revalidatie voor alle kinderen en adolescenten met aandoeningen van nieren en urinewegen.
3. Met het oog op een erkenning dienen er minstens twee stafleden in de dienst kinder nefrologie aanwezig te zijn, en moeten deze instaan voor een continue beschikbaarheid.
4. §1. De stagedienst in kinder nefrologie moet deel uitmaken van een dienst die minstens voldoet aan de algemene criteria voor een gespecialiseerd zorgprogramma pediatrie . De dienst moet beschikken over de mogelijkheid om kinderen in E-bedden te hospitaliseren en moet over een poliklinische activiteit beschikken.

§2. De stagedienst moet beschikken over alle klinische, poliklinische, technische, didactische, en research faciliteiten die nodig zijn om een volledige opleiding tot kinderarts met een subspecialisatie in de kindernefrologie te bieden. De stagedienst kindernefrologie moet tevens faciliteiten hebben voor pediatrie hemodialyse, peritoneale dialyse, hemofiltratie, plasmaferese en niertransplantatie, nierpathologie en pediatrie urologie. .

Contact, overleg en samenwerking met andere medische en paramedische groepen moet bestaan in dezelfde instelling, zoals met intensieve neonatologie, pediatrie intensieve zorgen, andere pediatrie subdisciplines, pediatrie chirurgie, afdeling volwassen nefrologie en transplantatie, klinische biologie, klinische genetica, anatomopathologie, radiologie, nucleaire geneeskunde, dieetleer, fysiotherapie, psychologie/orthopedagogie, sociale dienst.

5. De stage zal verricht worden in een erkende stagedienst onder leiding van een stagemeeester die in de kindernefrologie erkend is. De coördinerende stagemeeester kan een erkend stagemeeester in de pediatrie (niveau 2) zijn. . De kandidaat specialist zal in contact blijven met de algemene kindergeneeskunde, en tijdens de opleiding deel blijven nemen aan de permanenties algemene kindergeneeskunde.

De opleiding in kindernefrologie gebeurt in principe uitsluitend in universitaire ziekenhuizen die beschikken over een afdeling kindernefrologie en transplantatie. In afwijking van MB 23.04.2014 kan maximaal één derde van deze opleiding in een ander universitair of in een niet-universitair ziekenhuis of revalidatiecentrum verricht worden, op voorwaarde dat dit ziekenhuis of revalidatiecentrum over een stagemeeester in de nefrologie en een continue beschikbaarheid in de kindernefrologie beschikt.

In afwijking van MB 23.04.2014 kan maximaal de helft van de opleiding in het buitenland verricht worden, op voorwaarde dat het een erkend opleidingsziekenhuis betreft in de algemene pediatrie en in de kindernefrologie, dat deze bijzondere beroepsbekwaamheid erkend is in het betrokken land, en dat er voorafgaandelijk een stageplan ingediend wordt. Deze afwijkingen op het MB 23.04.2014 (art 10) zijn ingegeven door de nood aan aanwezige know-how, pathologievolume, bestaffing, technologie... van de gespecialiseerde pathologie.

6. Tijdens de 24 maanden opleiding kan voor een periode tussen 2 en 4 maanden een klinische rotatiestage in een dienst volwassen nefrologie gelopen worden, met het oog op de organisatie van de transitie van pediatrie patiënten eens ze volwassen worden, of in een centrum met een specifieke opleiding.

7. De kandidaat specialist voor een titel 3 erkenning in kindernefrologie moet een erkend kinderarts zijn Het opleidingsplan kindernefrologie kan worden ingediend in het laatste jaar opleiding algemene kindergeneeskunde, en ten laatste 3 maanden na het behalen van de niveau 2 titel algemene kindergeneeskunde. Het ingaan van een opleidingsplan kan pas nadat de kandidaat zijn niveau 2 titel algemene kindergeneeskunde heeft behaald. De duur van de opleiding bedraagt minstens twee jaar. De kandidaat kan maximaal één jaar tijdens de hogere opleiding tot kinderarts inbrengen in de opleiding tot kindernefrologie op voorwaarde dat dit

geattesteerd wordt door de betrokken coördinerende stagemeeester "pediatrie" en de stagemeeester "kindernefrologie ", en voldoet aan de beschreven modules.

8. De opleiding resulteert in een niveau 3 erkenning, met name in een bijzondere beroepsbekwaamheid in de kindernefrologie, verder de "kindernefroloog" genoemd. De erkende "kindernefroloog" behoudt zijn erkenning niveau 2 als kinderarts, en zal in die optiek blijvend deel uitmaken van het team kinderartsen dat binnen een instelling instaat voor de permanentie van zorg algemene kindergeneeskunde.

Deze bijzondere bekwaamheid kan niet gecumuleerd worden met een niveau 3 titel in de kindergeneeskunde, zoals gedefinieerd op dit moment (hemato-oncologie, kindergastroenterologie, cardiologie, endocrinologie, pneumologie, neonatologie, neurologie), behalve revalidatie.

9. De coördinerende stagemeeester en de stagemeeester in de kindernefrologie moet aan de algemene criteria voor erkenning van stagemeeesters beantwoorden.

10. De kandidaat-specialisten in de kindernefrologie nemen deel aan de wachtdienst algemene pediatrie en aan deze van de kindernefrologie, onder supervisie van de niveau 3 specialist in de kindernefrologie.

11. Het aantal kandidaten in opleiding voor kindernefrologie is maximaal gelijk aan de helft van het aantal stafleden met een bijzondere bekwaamheid in de kindernefrologie, werkzaam in de dienst.

De duur van een wetenschappelijke stage kan voor de helft meetellen voor de opleiding in de bijzondere bekwaamheid, zonder 6 maanden (25 % van de opleidingsduur) te overschrijden.

12. Om in aanmerking te komen voor erkenning dient de kandidaat te beschikken over een peer reviewed wetenschappelijke publicatie, waarvan aangetoond werd dat het gerealiseerd werd tijdens de twee jaar opleiding. Dit werk kan niet identiek zijn aan het werk dat voorgelegd werd tot erkenning als kinderarts.

13. De coördinerende en de titel 3 stagemeeester dienen te attesteren dat de betrokken kandidaat voor de titel 3 erkenning volgens hun appreciatie en volgens de beschreven modules in staat is om zelfstandig de kindernefrologie uit te oefenen. De aanvraag tot erkenning wordt voorgelegd aan de overkoepelende erkenningscommissie pediatrie, die uitgebreid wordt met vier experts (2 voor de universiteiten, 2 voor de beroepsvereniging) en die uitspraak zal doen over de erkenning.

VIII. AANTAL KANDIDATEN (artsen specialisten in opleiding) per stagemeeester en per stagedienst:
--

Zie VII. 11

IX. OVERGANGSMAATREGELEN

1. De kinderartsen die reeds in de praktijk kindernefrologie uitoefenen, zullen erkend worden op basis van opleiding, bijscholing, publicaties, werkzaamheden, ... conform de transversale criteria van het MB van 23 april 2014. Deze erkenning dient uiterlijk binnen de drie jaar na de officiële erkenning van de bijzondere beroepsbekwaamheid aangevraagd te worden.

Een geneesheer-specialist erkend in de pediatrie kan de titel 3 erkenning in de kindernefrologie verkrijgen, op voorwaarde:

1° dat hij een specifieke opleiding in de kindernefrologie gevolgd heeft, en dit kan aantonen aan de hand van een getuigschrift, waaruit blijkt dat hij een theoretische opleiding heeft gevolgd, vergelijkbaar met de vorming vermeld onder punt V.2.

2° dat hij minstens halftijds kindernefrologie uitoefent, gedurende een periode van drie jaar, voorafgaand aan de inwerkingtreding van het MB.

3° dat hij de voorbije drie jaar jaarlijks ten minste tien uur vorming heeft gevolgd in de kindernefrologie tijdens wetenschappelijke vergaderingen of congressen.

4° dat hij wetenschappelijke publicaties of voordrachten kan voorleggen in de kindernefrologie gedurende de voorbije 3 jaar.

2. Tijdelijke faciliteiten validering als opleiding:

Een termijn van voltijdse uitoefening van de kindernefrologie in de hoedanigheid van kandidaat-geneesheer-specialist of in de hoedanigheid van geneesheer-specialist, aangevangen voor de inwerkingtreding van dit besluit en die desgevallend kan worden verlengd, worden gevalideerd als de opleiding voor zover hiertoe de aanvraag wordt ingediend binnen een termijn van zes maanden vanaf de datum van inwerkingtreding van dit besluit.

3. Overgangsmatregelen voor de stagemeeesters en "gemandateerde artsen-specialisten" (MB 23 april 2014. Art 36, §1 klassieke bepalingen)

De anciënniteit van de stagemeeester en de medewerkers zal pas worden vereist na acht jaar na de inwerkingtreding van dit besluit.